

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Intro

Dette emne sætter fokus på:

- god tone blandt børn og voksne giver mindre mobning.
- forskel på, hvad børn og voksne synes er ok rent sprogligt.

Formål

Nogen vil måske mene, at sproget i kampagnen er lige på grænsen. Målet er, at sproget skal spejle børnenes virkelighed, og derfor kan vi ikke undgå grove ord - børn eksperimenterer med sproget og skaber identitet via sproget.

Det giver også mulighed for at få talt med eleverne om, hvilke konsekvenser grove ord kan have, hvis vi ikke behandler hinanden ordentligt. Emnet sætter fokus på, at det ikke kun handler om de ord, vi bruger, men også hvordan vi siger dem, hvornår og til hvem.

Spørgsmål til debat

Se filmen: "Tal pænt!"

Spørgsmålene kan tages som en fælles klassedebat eller i mindre grupper.

Du kan vælge at bruge pdf'en gruppeinddeling.

Det indsatte citat kan bruges til at få eleverne til at give eksempler fra deres eget liv. Det er ligeledes tænkt som afsæt til de efterfølgende spørgsmål.

Bed eleverne om at tage noter undervejs – og gør det også gerne selv. Disse kan bruges i senere opgaver og til at udarbejde aftaler for klassen.

Spørgsmål

- Hvilke tanker sætter filmen i gang hos jer?
- Hvilke konsekvenser kan grove ord have?
- Hvordan ved man, om noget bliver sagt for sjov eller for at gøre en ked af det?
- Er der forskel på, hvad man må sige til hvem og hvornår?

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Læs citatet og svar på de efterfølgende spørgsmål:

"Jeg er en 12-årig pige, som lige er startet på en ny skole. Der er tre fra min klasse, der hele tiden kalder mig neger. Jeg griner af det, men de er rigtig racistiske, og jeg er træt af det.

Jeg vil selvfølgelig ikke sige det til mine forældre, for de går altid amok, og tro mig jeg har prøvet sådan noget før med min gamle skole.

Jeg vil virkelig ikke sige det til min lærer, for det er så akavet. Men jeg vil gerne sige noget tilbage, som kan få dem til at tænke over, hvad for nogle mennesker de er."

(Pige 12 år, Børnebrevkassen, Børns Vilkår)

- Har I selv prøvet at blive kede af noget, som andre har sagt? Hvad skete der?

I filmen lytter læreren ikke til pigen:

- Kan I give eksempler på, hvornår voksne ikke forstår børn?
- Har I nogle gode råd til, hvad voksne skal gøre, når I taler med dem om et problem?
- Kan voksne være med til at mobbe børn? Hvordan?

Bevægelse – Stjerneløb med brainstorm

Denne aktivitet giver eleverne mulighed for at arbejde med ordforståelser, mens de samarbejder og bevæger sig. Aktiviteten kan enten laves i klasselokalet eller udendørs.

Eleverne inddeles i grupper på to og skal parvis brainstorme på forskellige ord, som alle har relevans for arbejdet med klassens kultur og for emnet "Sprog".

Stjerneløbet ender ud i en masse ideer og forslag, som I kan arbejde videre med i emnets andre opgaver.

Du kan vælge 11 af disse ord eller selv skrive ord, som du finder relevant.

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Humor - Drilleri - Skæld ud - Misforståelse - Respekt - Ironi - Ydmyge - Kammerat - Mobning - Sammenhold - Hierarki - Situationsfornemmelse - Mod - Ensomhed - Grine - Forskellighed - Usikkerhed - Status - Forældre - Tolerance - Popularitet - Gårdvagt - Hviske - Ignorere - Hjælpsomhed - Klasselærer.

Skriv de 11 ord på hvert sit stykke papir, så I har 11 ordkort. Giv også hvert kort et nummer fra 2-12.

a) Aktiviteten laves i klasselokalet.

Tegn et kort over klasselokalet, som lægges synligt på kateteret, så alle kan følge med i det. Udvælg 11 steder, hvor I kan placere stjerneløbets poster (de 11 ordkort).

Forslag til steder: de fire hjørner, under et bord, ved køleskabet, reolen, vinduerne, uden for døren, i garderoben, opslagstavlen, på gangen.

Ordkortene placeres på de valgte steder. Kateteret er basen. Her stilles tre raflebægere med hver to terninger. Parrene medbringer blyant og følges parvis rundt. Hvert par slår med terningerne og går til den station, hvis nummer de slog. Eksempel: terningerne viser 3 og 5 = gå til station nr. 8. Ved hver station læser parrene ordkortet, snakker sammen om det og skriver det ord eller den sætning, som de umiddelbart kommer til at tænke på i relation til ordkortet. Herefter går de tilbage til basen og slår på ny med terningerne. Parrene kan sagtens besøge et ordkort flere gange.

b) Aktiviteten kan også laves udendørs.

Her er der mulighed for at have større afstand mellem placeringen af ordkortene. Et bord fungerer som base, hvor tre raflebægere med hver to terninger placeres. I en stor cirkel rundt om basen placeres ordkortene – brug evt. kegler til at markere posterne.

For at komme hen til et ordkort, skal man bevæge sig på en bestemt måde: To skridt frem og et tilbage (2) - Gadedrengehop i armkrog (3) - Gå baglæns (4) - Hop med samlede ben (5) - Sidelæns kryds (6) - Vift med armen over hovedet (7) - Klap med hænderne bag ryggen (8) - Sidelæns chassétrin med hinanden i hænderne (9) - Kæmpe skridt (10) - Spark bagud og klap i hænderne (11) - Hinke (12)

Efter en aftalt tidsperiode afsluttes stjerneløbet, og ordkortene samles ind.

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Arbejd videre med ordene

Eleverne kan efterfølgende melde sig ind på et ordkort, som de har lyst til at arbejde videre med. Dette kan gøres individuelt eller i grupper.

Du kan lade det være op til eleverne selv at vælge en af nedenstående metoder til det videre arbejde, eller du kan vælge én metode, som alle skal arbejde med.

Skriv en sang, et digt eller en historie om ordet og dets mange betydninger. Eller lav et illustreret mindmap, hvor eleverne selv tegner eksempler på ordenes betydninger. Som afslutning fremlægges produkterne for klassen.

Kreativ opgave - Tegneserie/Tegnefilm

Denne aktivitet skaber en sjov og kreativ ramme for at arbejde med elevernes samarbejds- og forhandlingsevner.

Inddel eleverne i mindre grupper. Brug evt. pdf'en gruppeinddeling.

Grupperne skal lave en historie om en situation, hvor voksne ikke forstår børn. Det kan afføde nogle sjove historier og giver mulighed for, at man som voksen kan lære noget nyt om sig selv og sin egen rolle over for eleverne.

Historien skal illustreres enten som en tegneserie eller som en tegnefilm. Den kan laves på helt almindeligt papir, eller du kan inddrage it og arbejde med Stopmotion-teknik.

[Vejledning til Stopmotion-teknik](#)

Bevægelse - Gæt og grimasser

Over 90 procent af de signaler, vi sender til andre, når vi taler, er igennem vores kropssprog og tonefald. Det vil sige, at under ti procent er ord. Ansigtet, hænderne, øjnene, ja hele kroppen taler med, når vi snakker. Legen "Gæt og grimasser" sætter fokus på, hvor meget vi kan sige uden ord.

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Klassen inddeles i to hold. To personer fra det første hold skal hjælpe hinanden med at mime en sætning, som resten af deres hold skal gætte. De to må tale kort sammen, inden de starter. Holdet må gerne stille spørgsmål, men mimerne må kun nikke eller ryste på hovedet. Hvis holdet gætter en sætning får de fem point. Kan holdet ikke selv gætte det, må det andet hold komme med deres bud. Gætter de rigtigt, får de to point. Holdet har fx tre minutter til at gætte sætningen. Bagefter er det, det andet holds tur. Vinderen er det hold, der får flest point.

Her er nogle eksempler, I kan starte med. Lad eleverne selv finde på flere.

[Åben og print eksempler](#)

Billedkort - Sprogbrug

Nedenstående illustration lægger op til en snak om børn og voksnes sprogbrug. For mange elever er det lettere at forholde sig til en visuel case frem for et skriftligt eksempel.

Det er spisepause. Sigurd og Elias driller Line med hendes makrelmad. De siger, den stinker og kalder hende Line-lugtefjæs. Hvad kan du gøre?

[Hent illustrationen til print](#)

Inddel eleverne i grupper på fire personer. Brug evt. pdf'en gruppeinddeling.

Gennemgå reglerne inden I går i gang:

- Alle kigger grundigt på billedet.
- Tag en runde, hvor hver elev enkeltvis fortæller, hvad de tænker om situationen. Det er vigtigt, at alle får taletid.
- De andre i gruppen må ikke kommentere på det.
- Der er ikke noget rigtigt og forkert svar. Alle har ret til deres egen mening.

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

- Når alle har tilkendegivet deres mening er der fri debat i gruppen. Det er vigtigt med en ordentlig og respektfuld tone.

Billedkortet vises på Smartboard, på elevernes tablets eller printes ud (et til hver gruppe).

Sæt tid på, hvor lang tid grupperne har til at tale om billedet.

Hvis du finder det nødvendigt, kan grupperne tale ud fra nedenstående hjælpespørgsmål.

Hjælpespørgsmål:

- Hvad sker der i situationen?
- Hvad er der mon sket, før billedet blev taget?
- Har du selv deltaget i noget lignende?
- Hvordan kan situationen udvikle sig?

Som afslutning kan I tage en fælles snak om billedet i klassen.

Rollespil

I grupper på to til fire skal eleverne lave små teaterstykker om emnet sprog. De kan tage udgangspunkt i noterne fra film-spørgsmålene, i tegnefilmene eller i situationen fra billedkortet.

Gruppen skal vælge ét ord, som skal være det gennemgående og eneste brugte ord i deres rollespil. Det kan fx være "nå", "åh", "aha" eller et andet lille ord. Formålet er at demonstrere, at kropssprog og tonefald har stor betydning for vores samtaler med andre.

Eleverne kan lave små rollespil, hvor de selv spiller stykket. Det kan også laves som dukketeater, hvor eleverne bruger hånddukker eller laver deres egne.

Hvis eleverne har adgang til iPad eller iPhone kan teaterstykkerne også laves ved hjælp af app'en Puppet Pals. Den kan downloades i en gratis version og en betalingsversion i App Store.

Du kan vælge at tale med eleverne om følgende spørgsmål før eller efter, de har vist rollespillet:

- Hvor mange måder kan man sige ordet på?
- Hvilke forskellige stemninger kan man skabe?
- Er historien forståelig, selvom der ikke bruges rigtige ord?

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Aktivitet – ”Du er nice!”

Denne aktivitet skærper elevernes opmærksomhed på, hvordan ord kan bruges, og hvordan de bliver modtaget. En lille ændring i tonefaldet kan have stor betydning for modtageren.

Ord kan bruges til at udtrykke mange ting. Både venlighed og god energi – men ord kan også bruges til at ydmyge eller nedgøre andre mennesker. Denne aktivitet handler om at sige og modtage noget positivt.

Som opstart laver eleverne en individuel brainstorm. De skal nedskrive nogle positive sætninger, som de kunne finde på at sige til andre mennesker i alle aldre.

Eleverne inddeles i to lige store grupper. Begge grupper stiller sig i en cirkel, så den ene gruppe danner en cirkel omkring den anden gruppe. Alle har deres ark med positive sætninger med. Den yderste cirkel går med uret, den inderste mod uret. Hver gang de møder en ny person fra indercirklen, giver de hånd og kigger hinanden i øjnene.

Runde 1: med et stort smil siger I en af jeres positive sætninger til den, I møder.

Runde 2: prøv at se vred ud og sig en af jeres positive sætninger med et hårdt tonefald til den, I møder.

Opsamling: Efter hver runde laves en kort opsamling.

- Spørgsmål til talerne: Hvordan føles det at sige det?
- Spørgsmål til modtagerne: Hvordan føles det at høre det?

Få eleverne til at give flere bud på, hvordan de kan sige ordene.

Lad eleverne bytte roller, så eleverne i indercirklen også får sagt deres ord.

Som afslutning på øvelsen kan I tale om følgende:

- Hvem siger I positive ord til? Og hvornår?
- Kan I finde på at sige noget pænt til en, I ikke kender?
- Er der nogen, I ikke kan forestille jer at sige positive ord til? Hvorfor?
- Har den kultur (familie, egnsdel, land) man kommer fra betydning for, hvordan man taler til hinanden?

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Klassens Nicelines

Ud fra den viden klassen har fået gennem arbejdet med emnet, skal eleverne nu gøre emnet relevant for dem selv, klassen og skolen.

Det er elevernes ord, der skal frem, fordi de ser og oplever andre ting end de voksne. Det skal være relevant og meningsfuldt for dem, for at det virker.

Spørgsmål:

- Hvordan ønsker vi at tale med og om hinanden her i klassen?
- Hvordan kan vi sikre, at humor bruges for sjov og ikke for at nedgøre andre?

Tænk over, at I får talt om, både hvad det kræver af den enkelte og af fællesskabet? Og sørg for at tænke alle målgrupper ind – både elever, lærere og forældre.

Målet er, at klassen laver nogle fælles aftaler, som de efterfølgende kan agere efter. Du kan finde inspiration til, hvordan I kan synliggøre elevernes aftaler i lærervejledningen til emnet "Vær en nice kammerat" under kreativ opgave side 4."

Forældreinddragelse

Det er vigtigt, at forældrene også bliver inddraget i og orienteret om jeres arbejde med klassens trivsel, så de kan arbejde i samme retning som resten af klassefællesskabet.

Del information om elevernes arbejde over Skoleintra eller inviter forældrene til et arrangement, hvor de kan blive præsenteret for elevernes arbejde. Eleverne kan være med på mødet og formidle forløbet og deres resultater for forældrene.

Forældrene kan afprøve nogle af de samme aktiviteter som klassen:

- De kan se filmen og debattere indholdet set i forhold til deres rolle som forældre.
- De kan se elevernes tegneserie/tegnefilm.
- De kan diskutere billedkortet i mindre grupper med fokus på, hvad de ville gøre som forældre, hvis deres barn var involveret i en lignende situation.
- De kan se elevernes rollespil.
- I kan tale om klassens Nicelines, og hvordan forældrene kan bakke op om disse.

Du kan finde mere inspiration på forældrefiduser.dk

LÆRERVEJLEDNING

EMNE: Sprog

TRIN: Indskoling og mellemtrin.

Idé til forældremøde om sprog

Som forberedelse skal hver elev skrive tre positive og tre negative ord, som de kan finde på at sige til andre. På et forældremøde får forældrene udleveret deres eget barns sedler med positive og negative ord. De skal nu gå rundt imellem hinanden og hilse på hinanden. I første runde skal de sige alle de positive ord til hinanden. I anden runde de negative.

Efter hver runde laves en kort opsamling:

- Spørgsmål til talerne: Hvordan føles det at sige det?
- Spørgsmål til modtagerne: Hvordan føles det at høre det?

Efterfølgende taler hele forældregruppen sammen om børnenes sprog:

- Hvad er forældrenes rolle og ansvar?
- Hvordan er de rollemodeller?
- Hvordan påvirker forældrene børnenes sprog?
- Hvad har indflydelse på børnenes sprog?